

ANDREI ZANCA

CRONICA UNEI TINEREȚI

o selecție din trei decenii

I.

EDITURA
grinta

Cluj-Napoca
2015

CUPRINS

uvertură	9
eșarfa tibetană	10
fragilitate	11
o amânată iubire	13
mesagerii	14
capitulare	16
călăuza	17
ora e lungă	20
atât de limpede	22
pădurea de mesteceni	23
rarefierii	25
escală	26
spinul duinez	28
nesfârșiri	31
iubirea	33
cosașul	34
șoapte	36
aproape de o tăcere	37
nada	40
setea	42
așteptări	43
odgoane	46
târziu	48
geamanduri	50
lebede	52
pasărea	53
DESCULT	57
CEEĂ CE RĂMÂNE MEREU	58
NUMELE	59
PESEMNE ÎNTREAGA VIAȚĂ	60
ÎNTREAGA TAINĂ	61
DOAR ARBORII	62
CE AMÂNARE DE COPIL	63
ȘI DOAR O FĂRĂMĂ DE OM	64
DE CE E NEVOIE	65
ȘI DACĂ AI AJUNS LA CAPĂT	66

NU ATÂT LINIILE	67
ȘI-AM UMBLAT	68
ȘI CE PUTEM FACE	69
NU TREBUIA SCHIMBAT	70
AICI NE SUNTEM	71
ALTUNDEVA	72
ȘI DACĂ NOAPTEA	73
O LINIȘTE ÎNZĂPEZITĂ	74
SE TULBURĂ	75
CUM MAI ÎNSPĂIMÂNTĂ ÎN NOAPTE	76
ȘI ERA VREMEA	77
AGALE PRIN GALERIILE VERII	78
ÎNSINGURAT	79
NOAPTE DE NOAPTE	80
NU	81
NINGE	82
RULETA RUSEASCĂ	83
ÎNSPRE SFÂRȘITUL LUI SEPTEMBRIE	84
LINIȘTITOR DE DEPARTE	85
DE ÎNSINGURARE	86
ȘI NOI, CE ERAM	87
SĂ GRĂIEȘTI MEREU	88
NU TE POT ZĂRI	89
SĂ PRIVEȘTI PRINTR-O DESFRUNZIRE	90
ȘI DACĂ FULGUIE	91
ORICE ÎNTOARCERE	93
ȘI VINE O ZI DE VARĂ	94
MERSUL	96
SĂ FIE SEARĂ	97
LĂSAREA ÎN ADÂNC	98
CU BĂGARE DE SEAMĂ	99
CÂND DUPĂ O LUNGĂ CONVALESCENȚĂ	100
GARA	101
ȘI-APOI, ÎNTR-UN TÂRZIU	102
DUMINECA ACEEA SE REÎNTOARCE	103
SĂ VEZI UN CÂMP	104
NOPTI OBSCURE	105
ÎNTRU ADEVĂR	106
TU VII ABIA BĂNUIT	107
ATÂT DE APROAPE	108
MULȚI DINTRE EI	109

NETULBURAT.....	110
NICIUNDE LUMEA NU-I MAI BĂTRÂNĂ.....	111
TE AUD.....	112
EȘTI DEPARTE.....	113
E TÂRZIU.....	114
CEAIUL DE TEI.....	115
PE MASĂ.....	116
ȘI MAI ALES.....	117
MURMUR.....	118
ASTFEL.....	120
ÎN ZADAR.....	121
UNDE ÎNFIOARĂ RANA.....	122
SFÂRȘITUL.....	123
AIDOMA UNEI GÂZE.....	124
DINSPRE O LINIȘTE.....	125
SĂ CONTEMPLI O VALE.....	126
ȘI SIMT TOT MAI DESLUȘIT.....	127
TRECEAM.....	128
ȘI ASTFEL STRĂZILE.....	129
NETULBURAT.....	130
DEPARTE DE MINE.....	131
GRELE.....	132
NU EU SUNT ÎN PĂDURE.....	133
TANGO.....	134
TRECUTE VREMI.....	135
OARE CEL CE VEDE.....	136
ÎNCET PRIN PĂDUREA.....	137
SOMNUL.....	138
RĂGAZUL ADÂNC.....	139
ÎNSEMNAȚI.....	140
GRAȚIERE.....	141
ORICE DESFRUNZIRE.....	142
CE NE DEFINEȘTE.....	143
ACEST FULG.....	145
BĂTRÂNUL.....	146
TANDREȚE.....	147
ASCULTĂ.....	148
PELERIN.....	149
VORBE.....	150
ACEI ANI.....	151
NOIEMBRIE. TÂRZIU.....	152

ZIDUL DE STICLĂ.....	153
monologul Groparului <i>în absența Bătrânului</i>	154
O ALUNGARE DE PASĂRE.....	156
BĂTRÂNUL ÎN NORD.....	158
MELEAGUL RAMURILOR.....	161
DEPLINĂTATE.....	162
SĂ FIE ASTFEL.....	163
E TIMPUL.....	164
MĂ UIT.....	165
Bătrânul.....	167
NOȚI DE INSOMNIE.....	172
I.....	176
CE ÎNSINGURARE ÎNSCRIE.....	178
II.....	179
NIMENI.....	183
III.....	184
SPERANȚA.....	188
IV.....	189
ȘI-O ALTĂ LUMINĂ.....	193
V.....	194
ȘI DACĂ.....	197
VI.....	198
ÎNTRE MARMURĂ ȘI BĂLTOACE.....	203
VII.....	204
ACOLO ÎN CÂMP.....	213
VIII.....	214
MURMURA UN CÂNT.....	218
IX.....	219
ABIA BĂNUI.....	224
X.....	225
S-A APROPIAT PRINTRE ARBORI.....	233
XI.....	234
E SEARĂ.....	240
XII.....	241
NOȚI.....	244
orizont.....	248
MONOLOG DE IARNĂ.....	249
Nu știi cine.....	250
Contopiri.....	251
ȘI-AR AJUNGE.....	253
APRILIE.....	254

MĂRTURISIRI	258
MIGRĂRI	260
LUMEA, MAIDANEZII, APROAPELE	262
Și dacă vorbesc	267
COINCIDENȚE	270
REÎNTOARCERE ACASĂ	272
DANS PE VULCAN	273
DESPRE CEEA CE NU SE POATE VORBI	279
ÎN INIMA MEA NOMADĂ	289
TAVERNE	291
O SIMPLĂ ROSTIRE	295
SINGRU	297
CU OCHI RECI DE CENUȘĂ	298
și poate că suntem aici	304
recluziunea de reînnoire	306
și-o clipă, într-adevăr	307
o desprindere definitivă	308
las cele văzute	311
cum <i>arborele</i> definitiv	313
<i>mărturisire</i>	314
escale	327
splendoarea și golul	328
văz/duh	330
acolo departe între coline	331
câinele	332
unde, cândva	333
O ALERTĂ DE PASĂRE	334
SUPRAVIEȚUITORII	335
RĂSPUNSUL	337
CĂLĂTORIA	338
MERSUL PRIN LAN	340
O SIMPLĂ RELATARE	342
ALEEA ARBORILOR	343

eșarfa tibetană

de ce să-mi propun depărtări
când abisul e în mine

umblam noapte de noapte
și doar insomnia ferestrelor
mă însoțea, inima

fluturând ca o eșarfă tibetană de rugă, durerea
o călăuză trezindu-mă reamintindu-mi

drumul Acasă. ascultam cum se zbate zăpada
printre trunchiuri. apoi, doar tăcerea
în alb-negru ca o reculegere.

acum, e martie și plouă ușor
și-n cuibul lor puii își înalță ciocul.

adânc în bezna abisului mă uit
lent inundat de o lumină în fața căreia
toate cuvintele sunt ninsoare peste ape.

cândva îmi voi întoarce ochii spre nord
ca toți cei care-și cunosc dinainte ceasul.

e lesne să crezi în ceea ce poți zări:
sub fluturile care se lasă peste ea
mâna mea se mistuie
în siaj de lebădă

fragilitate

gândul și inima mea sunt una azi, mamă
vălul dintre noi, mai subțire
decât aripa de libelă

sunt aici și tot ce mă înconjoară
depune în clipă mărturia lăuntrului meu.

îți simt vederea, cum le simt ochii altor dispăruți.
aici sunt mamă, aici unde îmi absolv
viața și moartea zilnică încercând
să preschimb coșmarul
în compasiune

numai iubirea poate înlesni înțelegerea
adâncind-o încât în fiecare clipă

sunt altul și același, nesfârșit de aproape

limpezit, pe potriva transparenței
din grădina din care ne-am rupt

căutându-ne cu toții de atunci unul pe altul.

inima și gândul meu au fraternizat
într-o viziune fertilă, mamă

doar ea poate mântui

cum fără de vorbă ne împărtășim acum, mamă
cum în orice carte scrisă cu dăruire deplină

te învăluie când o deschizi inima celui
care a scris-o, dincolo de vorbe, totul
într-un sentiment de pădure
ca tot ce mai rămâne acum
înspre zori, pacea.
adâncă.

nici o adiere. și noi atât de fragili.
atât de fragilă viața neîncetat
plivită de moarte.

atât de fragile viețile noastre tot mai fictive.
orice am face, mereu se insinuează
durerea unei rupturi:

iubirea nu se poate zări.
doar răsfrângerea ei în jur
chiar dacă suntem deja ai morții
atunci când ne lasă cuvintele, mamă

o amânată iubire

cum bezna nu se lasă
dintr-odată, derulând o inserare, zorile
desfirându-se lent dintr-un cioc de pasăre, cine

care-ar fi prima ființă, pe care ai vrea
să o vezi, deîndată ce vei trece *dincolo* -

unul ezită, altul are nevoie de un răgaz
deși, fiecare simte nevoia de-a fi auzit
fisurat de-o amânată iubire

cunoscuții mei, cu toții afișând
un zâmbet sigur de sine, însă

prăbușirea a fost lăuntrică.

eu te-am presimțit mereu
aproape, deși mii de vieți s-au scurs
de când se înfiripă surâsul tău pentru mine.

și-nchid ochii în fața ferestrei dinspre fluviu
spre a putea întâmpina printre ramuri
ezitarea fragedă a zorilor

înconjurată de ape printre platani
grădina pare nesfârșită ca un surâs
sosind din zone uitate

pe insula înaintând în susul fluviului

aici, iarba susură apa înverzește

sub șoapta de lumină a lunii, ce depărtări mă surpă

ce escală în plină noapte

aspir abundența și deodată

lunca lor de aterizare

e însăși viața mea

necunoscută

ca o briză în balans prin verziurile verii

imponderabila noastră inimă

mereu mă înălța coborând

ninsoarea, mă cufunda în abis

ploaia, să mai mire atunci în noapte

o fulguire peste cireșii înfloriți?

unde se înfiripă splendoarea

moartea e pe aproape:

nimeni, nimic nu vine

mai pe furiș

ca somnul

dacă celulele noastre s-ar purta
între ele cum ne purtăm noi între noi
trupul nostru ar pieri într-o singură noapte

în Clipă se poate însă schimba însăși trecutul

mereu atât de imprevizibil
însă cine a fost pe-atunci
cu adevărat el însuși
cine, azi ?

te privesc
și o scăpărare de nesfârșire
se ivește din necunoscut

spre a se cunoaște prin mine
înfiripând tandrețe, ne tulbură

ne tulbură dăruirea ta gratuită

roză - ești parte din noi

așteptându-ne, unde
nici unul nu este
ce se ține a fi

mă deschid, mă ofer ție
fără a mai întreba
de unde vii

călăuza

cel care începe să se întrebe
ce aș fi făcut atunci dacă aș fi fost în locul lui
este pe drumul limpezirii de sine, însă

chiar în această clipă nu există oare ființe
în locul cărora ar ezita să fie?

aici zace dilema și e târziu și întunericul
coboară peste turla bisericii, se înalță

printre arbori învăluind apele, noapte
de noapte am coborât adânc în abis.

am privit în ochii hăului: unde răsfărânte
într-o beznă nesfârșită cum ai arunca
o piatră într-un lac, apoi

într-o anume noapte
când nu mai așteptam nimic
m-a întâmpinat un luciu atât de transparent

încât într-o fărâmbă de secundă am zărit unduind
trăsături și-am auzit limpede o insinuare de șoaptă:

chipul dintâi. în zadar am încercat de atunci să-l revăd
să-l refac cu ochii minții — tulbure totul, șters

ANDREI ZANCA

**CRONICA UNEI
TINEREȚI**
o selecție din trei decenii
II.

EDITURA
grinta
Cluj-Napoca
2015

în tot ce era al nostru
însingurându-se îndepărtându-se
precum fața ta nedesprinsă de fereastra compartimentului
străbătută de gări măcănișuri și umbre
- un autoportret fisurat de litania roșilor
între două rame ruginite -

- întoarceți-vă în așezările voastre -
acolo unde zidurile se destramă
în cartiere demolate în oameni, pe care martie
îi împoașcă pe străzile orașelor
în care veți trăi ca într-o aducere aminte
în răsuflarea unui pensionar ce continuă
să privească, de parcă ochii ar putea vorbi
în locul lui. ochii lui grăitori, îmi spui.

nu. sloiurile s-au petrecut de mult în josul apelor.
lumina scăzută a camerei în care îți vorbesc acum

e doar o penumbră a ploii. această garanție a morții.
să ne oprim aici
e târziu

și-n depărtare înserarea se închide în urma unei păsări

CUPRINS

IARNA RUSEASCĂ ȘI RAMURA DE MĂSLIN.....	9
alegeri, ceremonii, dăinuiri.....	14
ABSENȚE.....	16
NUNTA LĂUNTRICĂ.....	17
CASA PAZNICULUI.....	19
MONOLOGUL VAGANTULUI.....	21
nopti lungi zile scurte.....	22
spulberări.....	25
Europa.....	26
sate pierdute.....	27
într-adevăr.....	28
după ani, după noi.....	29
respectul de sine.....	32
ies.....	33
reîntoarcere eșuată într-o casă goală.....	34
de-a lungul lanului.....	35
I-am zărit.....	36
nu atât să convingi.....	37
și chiar dacă.....	38
august.....	39
în sine.....	41
să te lași mistuit.....	42
zorii.....	43
bătrână.....	44
prelungă.....	45
I-am zărit de departe.....	46
felinare oglindite în adânc.....	47
totuși.....	48
podul.....	49
el și ea.....	50
salonul.....	51
trecea deseori.....	53
treaptă cu treaptă.....	54
Maria.....	55
o neliniște.....	56
mai întâi.....	57
singura.....	58

koan	59
și cum să ieși din cărți	60
mireasma nopții	61
nu e adevărat	62
astfel ne năpustim în timp	63
și-ntr-un târziu renunțând	64
crezul	65
și intru	66
am coborât	67
nimic și nimeni	69
închide ochii auzind	70
doar tu	71
zidul	72
traversări	73
ostenit	75
la o răscruce	77
o rândunică	79
nu voi cere	81
așadar	82
cu ochi blajin	83
mergând mai departe	85
tăcerea albă	86
lespezi	87
mărturisire	88
simplitate	89
sacru	90
SĂ MERGI	95
DE CE	96
O ADIERE DE CRĂCIUN	97
PRECUM RĂSFRÂNGEREA	98
DIN PLIN	99
AICI	100
CÂT DE MULT	101
CÂT DE GÂRBOV	102
OARE DE CE	103
CE TREMUR	104
ORICÂT	106
SĂ AFLI PE ÎNDELETE	107
METAMORFOZE	108
nu știu	109
scrisoare către mircea	113

CUM COPILUL ASCULTÂND	122
DRUMUL DUCE	124
CHIP DUPĂ CHIP	127
SUPRAVIEȚUIREA	128
ȘI-AU COSIT DEJA	129
ȘI EA M-A LUAT DE MÂNĂ	130
DE-O FI SĂ VINĂ	132
ÎNTR-ADEVĂRUL	133
CEAIUL	134
LA STEAUA	135
MOHORÂT	136
CE TĂCERE DE ÎNSINGURARE	137
SĂ CONTEMPLI DE PE VERANDĂ	138
AIDOMA SOMONULUI	139
CHIPUL TĂU VA RĂMÂNE	140
STINGERE	141
REȚETĂ CULINARĂ TELEVIZATĂ	142
CUM NE-AM MAI ODIHNI ÎN SINE	143
ARTA SPADEI	144
MEREU	145
TOT MAI APROAPE	146
APROAPE ÎNTOTDEAUNA	147
ARAHANT	148
ADEVĂRAȚII	149
CE ESCALĂ	153
DĂRUIE-MI	154
ȘI NU E IUBIRE	155
OARE DE CE	156
TEXTUL	157
de-aș putea fi citit citind	158
DOAMNE CE SINCOPĂ DE SFIALĂ	160
EXISTĂ DUPĂ-AMIEZE	161
VERILE MELE DESCULȚE	162
ORICE ÎMPOTRIVIRE	170
NEAUZIT MURMUR DE RUGĂCIUNE	172
UMBRIREA LA FAȚĂ	173
LA CE BUN	174
LIZIERA DE VEGHE	176
UMBRĂ DE UMBRĂ	177
SUMBRĂ E NOAPTEA	178
ACUM ȘI AICI	181

biografia acestui copil.....	342
oamenii labirintului.....	343
sfârșit de aprilie	345
risipiri	346
villon.....	347
după-amiaza de mai an	348
un șuier peste ape.....	349
ce știm unul despre celălalt.....	350
veghea.....	353
râuri printre dune	354
cum ochii mei	355
nu știu de ce	357
Desfrunziri	358
să iei parte la agonia luminii.....	359
requiem gotic	360
ZICUDUL.....	373
ZICUDUL II.....	375
pluton.....	377
poemul-poezia	379
o lamă de ger	382
winterlandschaft	384
în lungi după-amieze	386
trunchiuri și ilustrate.....	388
escala	389
strigătul pescărușului	392
azilul de noapte.....	395
una din acelea clasice	407
generalul melas.....	409
recurs la neliniștile poeziei moderne	415
MINNEWATER.....	417
alinieri în iarnă.....	430
preludiu.....	436
iarbă de mare	437
nocturnă	443
nunta	444
contemplare	446
conversație într-o după-amiază târzie de martie.....	448

IARNA RUSEASCĂ ȘI RAMURA DE MĂSLIN

i.m. Slawa Richter

te văd coborând treptele largi prin înserarea de iarnă
trecând de-a lungul fluviului pe esplanada pustie
pășind prin parcul înzăpezit, printre băncile
împovărate de zăpada

abia te mai zăresc prin ninsoarea cernută de tăcerea
dintre arbori, prin sălile concertelor, în fața pianului
din mica Rusie, cum era numită cândva Ucraina ta
în șuierul locomotivelor din gărilor necunoscute

acolo, printre mujici și soldați osteniți, roșii ori albi
în pupila ta fără de nuanțe politice

refuzând improvizațiile trecând la interpretare
spre uluirea celor adunați în jurul samovarului

brațele tale - aripi lopătând prin *amurgul* zeilor
estimp, bolșevicii smulgând cu frânghiile cupolele
bisericii, pe când o lumină slabă învăluia claviatura
și tu, de nezărit pe scenă

de parcă brațele, sonatele s-ar fi desprins
dintr-o negură siberiană, în vreme ce prokofiev
își târa ca pe o tinichea caracterul prin ziua de naștere a lui

stalin. zile mohorâte. zile neconsolate.
și publicul învelit în șube în sala rece din Murmansk, afară
bombele decantând un *studiu* de Rahmaninov, deși
cu toții se simțeau mai în siguranță acolo
în sala unduită de frig, și-apoi deodată
liniștea și tăcerea față de care orice grai
e un idiom, o farsă.

putem însă cândva pierde ce suntem, aidoma acelor balerine
care-și amintesc la bătrânețe cum au fost curate la tinerețe
cu aceeași discreție și jenă admirând ele
uniformele militare cu fireturi, doar Nina Dorliac
contemplându-ți somnul netulburat, tolănit acolo
sub un pian: vremuri grele, vremuri de răstriașe
paturi puține. spațiul rezervat, tu, nepăsător la confort
între tastele albe, între tastele negre, funebre
ca nesfârșitele înmormântări

când mânat pe scenă pășeai de parcă ai fi fost surprins
de-o ploaie, detestând analiza, detestând puterea
în vreme ce ei te urmăreau

pretutindeni, încât odată l-ai întrebat pe unul din ei:
coborâți la prima? Da. - Eu, nu. -, într-adevăr

de unde știe ursul polar că are botul negru
atunci când și-l acoperă cu o labă, stând el la pândă

cum tu într-o *Fugă* de Bach, și nimic, nimic nu ți-a atins firea
și ei scufundându-se cu toții-n beznă ca Sf. Petru în valuri

cum mult mai târziu tu spunându-i lui Karajan:
„*ich bin Deutscher*”, și el: „*also, ich bin Chinese*”
iar tălmăciul, sfios: „*se înțeleg bine...*”

tu din nou pe străzile înierbate, pe ulițele îndrăgite
blestamate, între zidurile îmbeznate, între zidurile acelea
de spaimă, mulțimea

deodată ațintindu-te din albe, oarbe pupile
deasupra, cocori rotindu-se peste ramuri chircite de ger.

să ne vină oare mântuirea de la morții noștri reîntorcându-se
spre a ne trezi, spre a ne călăuzi
când pus în America să alegi dintre 30 de pianе
unul la care să câți
te-a potopit sfârșeala, superstiția și mai ales neputința
fiindcă în Rusia ta erai mereu obișnuit să înfrunți totul
dinspre *un pian impus*: „altul n-avem”

aidoma lui Tarkovski decupând o stepă rusească în Italia
ierni și ierni între interpretare și improvizație
între a fi pe jumătate german și surâsul de porțelan chinezesc
din rictusul de primadonă a lui Karajan

deși firea ta cicatrizată de stepe
mereu netulburată rămânea, în ciuda pianului impus
ori poate tocmai de aceea, ca și atunci când, improvizând
acum, ai pășit înspre morții tăi, senin, nebântuit nici
măcar de o *Fugă*, neurmărit
de nici un ecou al unuia din cele 30 de pianе
ale magnaților de la *carnegie-hall*. -

tot astfel, odată
când umbrele se alungau peste așezări
iar casele se topeau lin în înserarea din jur
urcam pe terasa deasupra podului
unde bunicul își avea colombarul
bănuind de pe atunci că drumul meu
se va înscrie între pământ și cer unde
își murmura și el vorbele abia auzite
iar porumbeii ni se așezau pe umăr
guruind, noi uitând că-n jur
guvernau doar necazul
și lipsurile.

apoi, bunicul alegea unul din ei
mângâindu-i cu degetul mare
capul și aripile și-i lega ceva de picior
apropiindu-și de buze ciocul păsării
înainte de o lansa în sus cu același
murmur de neînțeles pentru mine
pe-atunci.

și-n seara următoare așteptam
așezați pe banca colombarului
încât câteodată mă trezea din ațipeală
doar fâlfăitul aripilor
oftatul lui de mulțumire, în vreme ce
pasărea i se lăsa
ostenită pe umăr.

și-n această încredere deplină
a reîntoarcerii, neștirbită de nici o ploaie
netulburată de nici un vânt, uitam din nou
totul, și-mi părea mereu
că zăresc deasupra mea legănându-se încet
o ramură de măsline